

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра новітньої історії України

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми організації навчального процесу
на уроках історії

для студентів

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**
спеціальність **014 Середня освіта**
освітній рівень **Перший (бакалаврський)**
освітня програма **Середня освіта (Історія)**
вибірковий блок **Історична дидактика**
вид дисципліни **вибіркова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	8
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Даниленко Олександр Вікторович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри новітньої історії України

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. (підпис, ПІБ, дата) 2022 р.

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Даниленко Олександр Вікторович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри новітньої історії України

(підпис)

(Андрій ПИЖИК)
(прізвище та ініціали)

Протокол № 11 від « 29 » 06 20 21 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від « 26 » 08 20 21 року № 7

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

(Наталія ТЕРЕС)
(прізвище та ініціали)

1. Мета дисципліни – опанування студентами знань щодо форм організації освітнього процесу на уроках історії, ознайомлення студентів з методами подачі історичного матеріалу у школі, способами зацікавлення учнів історією.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* мету, зміст, структуру методики викладання історії у школі; теоретико-методологічні основи, на яких базується методика викладання історії; термінологічно-понятійний апарат курсу; закономірності процесу навчання і взаємозв'язок властивих йому елементів.

2. *Вміти* проводити відбір історичної інформації з різних джерел для уроків історії; систематизувати знайдену інформацію, відобразити її* в різних знакових системах (текст, таблиця, схема), і переводити з однієї системи в іншу; формулювати педагогічні цілі (задачі) різних рівнів (поурочні, тематичні, курсові); здійснювати трансформацію наукового матеріалу в навчальний, адекватний сприйняттю учнями, їхнім віковим і індивідуальним особливостям.

3. *Володіти* основами педагогічної діяльності на рівні застосування їх для викладання курсу історії в школі; термінологічно-понятійним апаратом курсу на рівні його застосування; різноманітними теоретичними підходами для аналізу та інтерпретації методичних ситуацій; емпіричними методами наукового пізнання в навчальному процесі; різними способами пошуку, обробки інформації, її трансформації.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна знайомить здобувачів освіти з термінологічно-понятійним апаратом, джерелами та літературою, що стосуються форм організації освітнього процесу на уроках історії. Студенти розглянуть історію розвитку шкільної історичної освіти та методики викладання історії в Україні, аналізуватимуть формування системи історичних знань учнів, прослідкують необхідність роботи з джерелами та науковою літературою, з'ясують можливість навчання з допомогою різних типів текстів, опанують навички наочного методу викладання історії, ознайомляться з сучасними освітніми технологіями, що застосовуються на уроках історії. Дисципліна спрямована на розуміння студентами важливості знань та навичок застосування різних форм подачі історичного матеріалу в школі з метою максимальної ефективності навчання учнів.

4. Завдання (навчальні цілі): надати базові теоретичні знання та практичні вміння, що становлять основу професійної підготовки майбутнього вчителя; озброїти студентів знаннями основних закономірностей навчання та виховання на уроках історії; виховувати свідоме творче відношення до майбутньої педагогічної діяльності. У результаті вивчення курсу студенти мають *знати* специфіку формування системи історичних знань; методи та методичні прийоми навчання та виховання учнів у процесі вивчення історії на уроках і в позаурочний час; основні засоби навчання історії; міжпредметні та міжкурсів зв'язки; форми організації навчально-виховного процесу з історії; *вміти* застосовувати різні методи та прийоми навчально-виховної діяльності на уроках і в позаурочний час; виготовляти та застосовувати різні наочні матеріали; проводити методичні дослідження; працювати з науково-методичною літературою.

Дисципліна спрямована на формування компетентностей:

ЗК.6. Здатність працювати в команді.

ЗК.8. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК.12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ФК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності.

ФК 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії.

ФК 4. Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу.

ФК 9. Здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті.

ФК 12. Здатність формулювати тексти та короткі описи (есе) на основі сучасної (оновленої) історичної інформації, яка може бути використана, наприклад в журналістиці, місцевих органах влади та музеях.

ФК 13. Здатність застосовувати основні етапи історичного процесу навчання історії для планування та організації освітньо-виховного процесу при вивченні історії.

ФК 14. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів.

ФК 15. Здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння.

ФК 20.1 Здатність на основі засвоєних знань, умінь і навичок застосовувати новітні підходи до організації навчального процесу на уроках історії.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати</i> основні етапи розвитку шкільної історичної освіти та методики викладання історії в Україні	лекція, семінар	контрольна робота ЗМ1, залік, набрання не менше 60% балів	10%
1.2	<i>Знати</i> ознаки сучасної історичної освіти в Україні, історію формування системи історичних знань	лекція, семінар	контрольна робота ЗМ1, залік, набрання не менше 60% балів	10%
1.3	<i>Вміти</i> пояснити і активізувати пізнавальні вміння учнів як компоненту змісту шкільної історичної освіти	лекція, семінар	контрольна робота ЗМ1, залік, набрання не менше 60% балів	10%
1.4	<i>Знати</i> та <i>уміти</i> застосувати на практиці сучасні освітні технології на уроках історії	лекція, семінар	контрольна робота ЗМ1, залік, набрання не менше 60% балів	10%
2.1	<i>Вміти</i> ефективно використовувати навчання за допомогою різних типів навчальних текстів	лекція, семінар	контрольна робота ЗМ2, залік, набрання не менше 60% балів	20%
2.2	<i>Вміти</i> застосовувати всі форми наочних матеріалів при викладанні історії в школі	лекція, семінар	контрольна робота ЗМ2, залік, набрання не менше 60% балів	20%
2.3	<i>Знати</i> способи перевірки та оцінювання знань учнів і <i>вміти</i> їх застосовувати	лекція, семінар	контрольна робота ЗМ2, залік, набрання не менше 60% балів	10%
2.4	<i>Вміти</i> організувати позакласну роботу з історії	лекція, семінар	контрольна робота ЗМ2, залік, набрання не менше 60% балів	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (ВБ 1.10.)/ Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3.	1.4.	2.1.	2.2.	2.3	2.4.
ПРН 4. Знати сучасні теоретичні та практичні основи навчання історії в основній (базовій) та профільній середній школі		+		+	+		+	+
ПРН 5. Знати методологічні засади методики навчання історії, критерії відбору, принципи структурування змісту навчальних курсів в основній (базовій) та профільній середній школі		+	+			+	+	
ПРН 6. <i>Знати</i> норми, критерії оцінювання знань, умінь учнів та отримання від них зворотного зв'язку	+	+	+				+	

ПРН 7. Знати сучасні інтерактивні методи навчання учнів; форми організації навчання та специфіку застосування новітніх освітніх технологій в основній (базовій) та профільній середній школі				+			
ПРН 8. <i>Уміти</i> самостійно проводити уроки, вибирати та застосовувати продуктивні технології, методи, прийоми, форми та засоби навчання	+					+	+
ПРН 12. <i>Вміти</i> планувати, організовувати та аналізувати різноманітні види навчальних і позааудиторних занять		+	+		+	+	
ПРН 13. <i>Уміти</i> використовувати найбільш ефективні методи навчання, виховання і розвитку учнів		+	+		+	+	+
ПРН 16. <i>Вміти</i> переносити систему наукових історичних знань у площину навчального предмета історії, чітко і логічно розкривати основні теорії та етапи розвитку історичної науки	+		+		+	+	+
ПРН30.1. <i>Вміти</i> використовувати інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі		+	+	+	+	+	+
ПРН31.1. Організовувати науково-дослідну роботу учнів з актуальних проблем історії			+		+		+
ПРН32.1. <i>Уміти</i> використовувати методи візуальної, етнічної історії, історичної географії при плануванні і проведенні уроків		+		+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

Семестрове оцінювання:

1. *Робота на семінарських заняттях (з ЗМ1 та ЗМ2): РН 1.2, РН 1.3, РН 1.4, РН 2.1, РН 2.2, РН 2.3, РН 2.4 – 28 балів / 16 балів*.*

2. *Контрольна робота з тем ЗМ1 (есе): РН 1.1, РН 1.2, РН 1.3, РН 1.4 – 16 балів / 10 балів*.*

3. *Контрольна робота з тем ЗМ2 (есе): РН 2.1, РН 2.2, РН 2.3, РН 2.4 – 16 балів / 10 балів*.*

* максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

Підсумкове оцінювання: іспит.

- максимальна кількість балів, які можуть бути отримані студентом – 40 балів за 100-бальною шкалою;

- форма проведення – письмові завдання у вигляді двох теоретичних питань;

- мінімальний пороговий рівень оцінки, за якої залік вважається складеним – для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за залік не може бути меншою 24 балів (рекомендований мінімум).

Студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше, ніж 36 балів (рекомендований мінімум).

7.2 Організація оцінювання:

Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи; бали, отримані під час роботи на семінарських заняттях з тем ЗМ1 і ЗМ2).

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції і роботу студентів на семінарах, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять вступ і теми 1-4, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5-8.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Змістовий модуль 1 Історична освіта і методика викладання історії в Україні: шлях розвитку і сучасність		Змістовий модуль 2 Форми організації навчально- виховного процесу з історії		Іспит
30 балів (максимум)		30 балів (максимум)		
Контрольна робота	Семінарські заняття	Контрольна робота	Семінарські заняття	
16 (максимум)	14 (максимум)	16 (максимум)	14 (максимум)	
10 (мінімум)	8 (мінімум)	10 (мінімум)	8 (мінімум)	

Семестрова робота та модульний контроль

Перелік видів аудиторної роботи на семінарських заняттях та їх оцінка (в балах).

На семінарських заняттях оцінювання здійснюється за **12-ти бальною системою**, яка в подальшому переводиться в залікові бали.

Види роботи на семінарському занятті	Максимальна кількість балів
Доповідь на семінарському занятті	5
Доповнення на семінарському занятті	3
Участь у дискусії на семінарському занятті	3
Узагальнення, підведення підсумку семінарського заняття	2
Письмова самостійна робота на семінарському занятті	5
Експрес-контроль на семінарському занятті	1

Таблиця переведення балів у середньостатистичні показники

Бали за семінарське заняття	Середні бали
12	5,0
11	4,8
10	4,6
9	4,3
8	4,0
7	3,8
6	3,6
5	3,4
4	3,2
3	3,0
2	2,8
1	2,6

Таблиця переведення балів за роботу на семінарських заняттях у залікові бали

Середній бал за роботу на семінарських заняттях (з одного змістового модуля)	
Залікові бали	Середній бал
14	5,0
13	4,9
12	4,8
11	4,7
10	4,6
9	4,5
8	4,4 – 4,3
7	4,2 – 4,1
6	4 – 3,9
5	3,8 – 3,7
4	3,6 – 3,5
3	3,4 – 3,3

2	3,2 – 3,1
1	3
	Менша кількість балів набраних за роботу на семінарських заняття не зараховуються, оскільки становлять менше 60% і в підсумкові бали не переводяться

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

По завершенні вивчення кожного змістового модулю студенти пишуть контрольну роботу. Участь всіх студентів в контрольному заході обов'язкова. Контрольна робота проводиться у письмовій формі і виконується на останньому занятті із кожного змістового модулю курсу. Максимальна кількість балів, яку можна набрати за контрольну роботу – 16 балів.

Студент, який з поважної причини пропустив контрольну роботу, зобов'язаний надати відповідний документ і викладач за погодженням з деканатом призначає нову дату її проведення.

Критерії оцінювання модульного контролю у вигляді контрольної роботи (2 теоретичні питання, кожне з яких оцінюється в діапазоні від 0 до 8 балів):

Теоретичне питання:

а) глибоке розкриття теоретичного питання	8-7 балів;
б) повна коротка відповідь	6-5 балів;
в) неповна відповідь	4-3 бали;
г) невірна відповідь чи повністю відсутня	2-0 балів.

Підсумковий контроль знань студентів у вигляді іспиту

Умовою допуску до іспиту є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше, ніж 36 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Форма проведення – письмові завдання у вигляді двох теоретичних питань.

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання на іспиті:

1. глибоке розкриття питання, відображена власна позиція	20-19 балів;
2. обґрунтоване розкриття питання, є неточності	18-16 балів;
3. питання розкрито не повністю, не досить чіткі висновки	15-12 балів;
4. відповідь фрагментарно стосується поставленого питання	11-8 балів;
5. коротко розкрито лише окремі аспекти поставленого питання	7-4 бали;
6. відповідь невірна або відсутня	3-0 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	Іспит	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.3. Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Історична освіта і методика викладання історії в Україні: шлях розвитку і сучасність				
1	Вступ. Тема 1. Розвиток шкільної історичної освіти та методики викладання історії в Україні	2	-	8
2	Тема 2. Формування системи історичних знань	2	2	6
3	Тема 3. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти	1	2	8
4	Тема 4. Сучасні освітні технології на уроках історії	1	2	6
5	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1</i>	2	-	-
Змістовий модуль 2. Форми організації навчально-виховного процесу з історії				
6	Тема 5. Навчання за допомогою різних типів навчальних текстів	2	2	8
7	Тема 6. Наочний метод викладання історії	2	2	8
8	Тема 7. Способи перевірки та оцінювання знань учнів	1	2	8
9	Тема 8. Позакласна робота з історії	1	2	8
	<i>Контрольна робота з тем ЗМ2</i>	2	-	-
	ВСЬОГО	16	14	60

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – **16 год.**

Семінари – **14 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендовані джерела та література:

Основні:

1. Баханов К. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі: Монографія. – Запоріжжя, 2000.

2. Кожемяка О. Інтелектуальні ігри на уроках історії. – Х., 2005.

3. Курилів В. Методика викладання історії: Навч. посібник. – Львів, Торонто, 2003.

4. Левітас Ф., Салата О. Методика викладання історії. Посібник учителя. – Х., 2006.

5. Мокрогуз О.П. Інноваційні технології на уроках історії. – Х., 2005.

6. Нікітіна І., Нікітін Ю., Шеліхова В., Кожемяка О. Науково-дослідницька діяльність учнів. 5–11 клас. – Х., 2006.

7. Нікора А. Шкільний курс «Історія України» та методика його викладання. – Миколаїв, 2013.

8. Огнев'юк В., Фурман А. Принцип модульності в історії освіти. – К., 1995.

9. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / Під ред. О.М.Пехоти. – К., 2003.

10. Пометун О. Методика навчання історії в школі. – К., 2006.

Додаткові:

1. Баханов К. Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії. – К., 1996.

2. Венцева Н. Дискусійні методи на уроках історії України: 7-8 кл. – Х., 2006.

3. Галлагер Кармел. Викладання історії в контексті сприяння демократичним цінностям і терпимості: Посібник для вчителів. – Х., 2001.

4. Єфімова В. Історія: Методичні рекомендації щодо проведення навчальної практики. – Х., 2004.

5. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – К., 2016.
6. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень. – Львів, 2020.
7. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник для студентів ВНЗ. – К., 2007.
8. Микитюк О., Соловійов В., Васильєва С. Наукові дослідження школярів. – Х., 2003.
9. Нікітіна І., Нікітін Ю., Шеліхова В., Кожемяка О. Науково-дослідницька діяльність учнів. 5-11 клас. – Х., 2006.
10. Перевозчиков В., Тимчик О. Вивчення економічних питань у курсі історії України. – Х., 2007.
11. Прокопенко І., Євдокимов В. Педагогічні технології. – Х., 1995.
12. Старєва А. Методика навчання історії: особистісно орієнтований підхід. Навч. посібник. – Миколаїв, 2007.
13. Сучасна українська школа і педагогіка у поняттях і термінах: Довідник: навчальний посібник / Автори-укладачі: О.Кузнєцова, А.Нікора. – Миколаїв, 2013.
14. Технології профільного навчання: кол. монографія. – К., 2020.

Додаткові ресурси:

1. <http://novitukr.history.knu.ua/> - кафедра новітньої історії України
2. <https://lms.e-school.net.ua> – Всеукраїнська школа онлайн
3. <http://mon.gov.ua> – Міністерство освіти і науки України
4. <http://www.pedagog.net.ua> – «Освітня хвиля»